

תפארת רפאל

מיסודו של הראשון לציון מרן רננו עובדיה יוסף צוק"ל

עלון תורה והלכה לכל בני המשפחה

יוצא לאור ע"י תלמוד תורה ומפעלי חסד
"תפארת רפאל" עטרת שרה"
ע"ש רבי רפאל זכיוני בן פינחס זצ"ל ע"ש מנ"ש שרה זכיוני בת דינה ע"ה
נוסדו בשנת תשכ"ז (1967) בתל אביב

פְּרָשַׁת: נְצִבִים

עֲלוֹן מִס': 1,866 | תשפ"א

ליקט וערך: הרב רפאל זכיוני שליט"א
רב בק"ק "תפארת רפאל" תל-אביב
העלון נוסד בשנת תשמ"ה (1985)
בידי הרב שלמה זכיוני שליט"א

הָבֵה נְגִדוּשׁ אֶת הַכֹּהֵן! תּוֹסֶפֶת לְמוֹד, תְּזַכֶּה בְּדִין...

"אתם נציבים היום כלכם לפני ה' אלקיכם" (כט, ט). כתוב בזוהר הקדוש: "היום" זה ראש השנה, שהקדוש ברוך הוא עומד לדון העולם! מדוע ראש השנה קרוי "היום", בסתם, בה"א הידיעה? הבדל יש בין "ראש" לבין "התחלה". "ראש הממשלה" אינו התחלת הממשלה. הוא הראש שכל השרים תחתיו, מבצעי מדיניותו. הקטר הוא ראש הרכבת, שכל הקרונות נמשכים מכוחו. אבל הגלגל הקידמי באופניים אינו ראש האופניים, הוא בסך הכל תחילתם. ראש השנה אינו רק תחילת השנה, הוא הראש, במלוא מובן המילה. מכיון שאין בשנה כולה אלא מה שנגזר בראשה, ביום הדין, בו הבריות יפקדו להזכירם לחיים ולמוות. לאושר או לאסון, לרווחה או לצרה, לפרנסה או למחסור! לפיכך, "היום - זה ראש השנה". כי הוא היום הקובע, המכריע, שכל הימים האחרים ניוונים ממנו, שואבים ממנו שיפעם. מי שיצליח לזכות במאור פני הבורא יתברך, בחסדו הרב ורוחב ידו, מאושר יהיה לשנה הבאה כולה ולשנים רבות ומאושרות.

ואיך זוכים בדין? בחסד וברחמים, בתחינה ובשיברון לב, בעתירה ושוועה. אבל ככלות הכל, הוא יום דין ומשפט! זה החודש שמזלו מאזניים, ויש לראות שיהיו די מצוות על כף הימנית, שיכריעו את הכף שכנגדם! ואז, "עשה מצוה אחת אשריו, שהכריע את עצמו לכף זכות!" (קידושין מ:), וכאן, עלול להתגבש יאוש ללב: הלא ידינו ריקות, אמתחתנו חלולה: "כְּדָלִים וּכְרָשִׁים דְּפָקְנוּ דְלָתֶיהָ - לא על צדקתינו אֲנַחְנוּ מְפִילִים תַּחֲנוּנֵינוּ לְפָנֶיהָ". אלו פנים יהיו לנו לנוכח כף הזכויות הריקה! איך נעז לבקש שנה טובה ומתוקה, כתפוח בדבש! ברם, היא הנותנת: הבה ננצל את הזמן שנותר - הבה נמלא את הכף! ובמה? יש מצוה, ששכרה עצום ורב כמו כל המצוות כולן ויותר! ואיזו היא? כך אמרו ב'תלמוד ירושלמי' (ריש פאה): "כל מצוותיה של תורה אינן שוות לדבר אחד מן התורה", ופירש הגר"א: למילה אחת של תלמוד תורה!

רבינו יוסף חיים זצ"ל כתב (בן איש חי פ' שמות): "כתבו המקובלים ז"ל, דגדול הפועל הנעשה מעסק התורה ביום שבת אלף פעמים יותר מן הנעשה מעסק התורה של ימי החול!" ואם כך, בשמיעת שיעור התורה או בלימוד של שעה בשבת קודש ניתן להוסיף זכויות בשווי מליארדי מצוות! אלא מה, עייפים. נכון. וזה מצטרף לחישוב: "טוב לו לאדם דבר אחד בצער, ממאה ברווח". הווה אומר: מיליונים של מצוות! הסבא מקלם זצ"ל חידש, שבכל דרגה של צער מוכפל השכר פי מאה! בכל דרגת עייפות! ואם כן מי שנוטל בידו חומש, או פרקי אבות, ולומד דקה אחת בשבת, (בדקה אחת נאמרות כמאתיים מילים) צובר זכויות של מיליוני מצוות. יש איפוא סיכוי לזכיה בדין! לנצל את היום הגדול והקדוש, יום השבת, כדי לגדוש את כף המצוות בעוד ועוד מיליוני ומליארדי זכויות! זה נכון לקראת יום הדין - כמה זה נכון ביום הדין עצמו!

בדור שעבר חי בקרבינו גאון וקדוש, עמוד אש של תורה ויראה צרופה, הרב מבריסק זצ"ל. עמקתו הייתה מבהילה, נביעת חידושי שופעת. ובראש השנה, ביום הדין, היה יושב ואומר תהילים! חשבו: ודאי! ביום הדין יש לבקש רחמים, ורחמים מבקשים בשפיכת הלב במזמורי תהילים! הבהיר: "לא ולא! אני אומר מזמורי תהילים, כלימוד תורה! שהרי מכתבי הקודש הם, ומקיימים באמירתם מצוות תלמוד תורה!" תמהו: "אם ללימוד תורה - מדוע לא גמרא?" והסביר: "כשלומדים גמרא, מתעוררת קושיא. וזה עדיין בגדר לימוד תורה, וחושבים בעניין, וזה בגדר תלמוד תורה, וזכרים שאולי התשובה טמונה בדברי התוספות במסכת פלונית, והולכים לארון ליטול את המסכת - ובראש השנה, חבל על רגע ההליכה לארון!"... ואם הוא פחד בראש השנה, וניצל כל רגע ללימוד, להטיל יותר ויותר זכויות על הכף הימנית - אנו, על אחת כמה וכמה!

הקב"ה מברך! - את פרשת ניצבים קוראים לעולם בשבת שלפני ראש השנה. בשבת זו אין אנו מברכים את החודש, אלא הקב"ה בכבודו ובעצמו מברך אותנו, ובכוח זה אנו מברכים את שאר חודשי השנה. (כתר שם טוב)

אתם ניצבים היום (כט, ט) - היום, אותיות ה' יום רומזו לחמשת הימים בהם עומדים בדין: שני ימי ראש השנה, יום כיפור, הושענא רבא ושמחת תורה. **ניצבים** - ראשי תיבות: נותן צדקה בשמחה ניצל ממות.

אתם ניצבים היום מלכם לפני ה' אלקיכם (כט, ט) - כולכם שוים לפני ה'. "ראשיכם" "זקניכם" ו"שוטריכם" אינם חשובים ומיוחסים בעיניו יותר מ"חוטב עציץ" ו"שואב מימך". (כלי יקר)

"אתם" אותיות "אמת". העמידה לפני ה' יתברך צריכה להיות באמת, בלי כל אבק של רמייה וכזב. בזכות האמת אפשר להתייצב לפני שופט הארץ בימים הנוראים. (רבי אהרון מקרלין)

"אתם" ראשי תיבות: אבן מקיר תזעק. הימים הנוראים מסוגלים לתשובה, ואפילו הלבבות שהתאבנו יכולים לזעוק ולהתקרב אל ה'. (רבי יעקב-צבי מפוריסיב)

שרש פרה ראש ולענה (כט, יח) - ראשי תיבות שופר. מלמד שקול השופר יש בכוחו לעורר הלבבות לתשובה, כמו שנאמר: **היתקע שופר בעיר**, ולעקור שורשים רעים של ראש ולענה. (שמנה לחמו)

שנהגן

רבי ישראל מסלנט היה נוהג לבקר בעיירות ישראל ולשאת דברי התעוררות. במיוחד היה מתמסר לכך בחודש אלול ובעשרת ימי תשובה, ימים המסוגלים לתשובה. פעם אחת נשא דרשה בקהילה אחת, שהיו בה הרבה פורקי-עול וקלי-דעת. לאחר הדרשה אמר לו אחד השומעים: "התבוננתי בקהל וראיתי שהדברים נכנסו אליהם באוזן אחת ויצאו באוזן השנייה". **השיב רבי ישראל:** "הנחת את דעתי. אני חשתי שהדברים לא נכנסו כלל לאוזניהם. אם נכנסו באוזן אחת ויצאו בשנייה, בהכרח נשאר משהו בין האוזניים..."

מושגים ביהדות

אלול

כ"ה באלול, הוא היום הראשון לבריאת העולם ובו נבראו האש והמים, השמיים והארץ והאורה. לשיטת רבי יהושע היה זה בכ"ה באדר, כי לשיטתו בניסן נברא העולם.

בכ"ה באלול ג'תכ"ז, סיים נחמיה את בניית חומות ירושלים, אותן הקים בחמישים ושניים ימים בלבד. בזכות יום זה, לא נפל חודש אלול בגורלו של המן שהפיל, להשמיד בו ח"ו את כל היהודים.

רבים נוהגים לעלות בכ"ה באלול למירון ואומרים שהוא יום פטירת רבי אלעזר בן רבי שמעון בר יוחאי, אולם אין מקור למנהג זה והמקור היחיד הוא דברי חז"ל שבערב יום הכיפורים הובא למנוחות במערת אביו. ייתכן שהטעות נבעה מכך, שהספרדים נהגו להתכנס פעמיים בציון הרשב"י ולסיים את ספר הזוהר, ואחד המועדים היה בכ"ה באלול שבו היו עורכים סעודה גדולה.

בכ"ח באלול ב' תתפ"ג, נהרגו **שאלו בן קיש** המלך הראשון על ממלכת ישראל המאוחדת, ושלושת בניו בהר הגלבוע. גופתו חוללה בידי הפלישתים, אך אנשי יבש גלעד התגנבו בלילה וקברוהו בכבוד גדול.

סיפור השבוע

"ובחרת בחיים" (ל, יט)

רבי חיים חזקיהו מדיני בעל ה"שדי חמד", שהיה מגדולי האחרונים סיפר על עצמו, כי בצעירותו לא הצטיין כלל בכישרונות מיוחדים, אולם הוא זכה בכישרון בזכות מעשה שהיה. **בהיותו אברך צעיר**, למד רבי חיים בכולל אברכים שהחזיק גביר אחד. אחד האברכים קינא ברבי חיים על שקדנותו המופלאה, ומתוך קנאה שיחד את המשרתת הערביה, שתפרסם על רבי חיים עלילת שקר, כאילו עובר הוא עבירות בסתר. הערביה הסכימה ופירסמה ברבים את הדבר. בעקבות הסיפור נגרם חילול ה' גדול, אולם רבי חיים עדין הנפש, לא מצא עוז בנפשו להילחם בשמועות הרעות, משום כך נאלץ לעזוב את העיר בבושה. לאחר זמן מה באה הערביה אל רבי חיים, הביעה חרטה בפניו וביקשה את סליחתו. ברצותה לפייס את רבי חיים, אמרה הערביה, כי היא מוכנה לפרסם ברבים כי אותו אברך קנאי שילם לה כסף כדי להעליל עליה שפלה על רבי חיים. **מה אעשה? - חשב רבי חיים בלבו - כיצד לנהוג?** מצד אחד זו הזדמנות טובה לטהר את שמי, ולפרסם ברבים את חפותי. אולם מצד שני... הרי חילול ה' כבר נגרם, ועתה אם יפורסם הדבר ויוודע כיצד התנהג אותו אברך, ייגרם חילול ה' בשנית... כמו כן לאברך זה יגרם עלבון נורא... לא! - החליט רבי חיים ואמר למשרתת: אל תגלי דבר! באותה שעה - סיים רבי חיים את סיפורו - זכיתי מן השמים, והרגשתי כיצד מעיינות החוכמה נפתחים לפני, וזכיתי לסיעתא דשמיא מרובה והיא שהביאתני עד הלום.

מפניני מַרְן הגר"ע יוסף זצוק"ל

"אתם נציבים היום כלכם לפני ה' אלקיכם... כל איש ישראל" - מדוע נקראים בני עדות המזרח 'ספרדים'?
מרן רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל בהקדמתו לספרו "טבעת המלך" על הרמב"ם, הזכיר את הביקור שעשה במדינת ספרד, וזה לשונו: והנה כאשר ביקרתי בחודש טבת תשל"ח בספרד לפי הזמנת קהילת ישראל שם, נפגשתי עם מלך ספרד חואן קרלוס, וקבל אותנו בכבוד גדול, ונשאלתי מהמלך האם יש הבדל בתורת ישראל בין האשכנזים לספרדים, השבתי שבעיקר דיני התורה אין הבדל כלל בין האשכנזים לספרדים, כי תורה אחת ומשפט אחד לכולנו, ורק במנהגים שאינם מעיקרי היהדות ישנם הבדלים. ושאל כמה ספרדים יש במדינת ישראל, עניתי שכמחצית האוכלוסיה בישראל הינם ספרדים, הכוללים בתוכם עדות המזרח יוצאי מדינת בבל, מצרים, מרוקו, וסוריה, ותימן, שכולם נמנים על הספרדים. שאל המלך, ומדוע נקראים כל עדות המזרח ספרדים? **השבתי לו**, כי כל המנהגים בעניני ההלכה מיוסדים על פי דעתו של **הרמב"ם הספרדי**, בספרו ה"ד החזקה", שהוא הפוסק הגדול של כל עדות המזרח במשפטי ובחוקותיו, ולאורו הולכים כולם, ואומתנו אומה בתורתה, לפיכך נקראים כולם ספרדים. ויטב הדבר בעיני המלך הספרדי, וראה זאת כמחמאה וכבוד למדינת ספרד שממנה האיר זורח הרמב"ם הפוסק לכל עדות המזרח. (משוש תבל)

יוסיף חֲכָמָה

מקום שבעלי תשובה עומדין...

"אתם נציבים היום כלכם" - לפני יום הדין. פרשת "ניצבים" נקראת תמיד בשבת שלפני ראש השנה - יום הרת עולם. נאמר בתורה **"וְיִשְׁבֹּת עַד ה' אֱלֹקֶיךָ וְשָׁמַעְתָּ בְּקוֹלוֹ"** מביאה הגמרא (ברכות לד.): "אמר ר' אבהו מקום שבעלי תשובה עומדין צדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד". **נשאלת השאלה:** איך יתכן שבעל תשובה יעבור במעלתו את הצדיקים הגמורים? **התשובה תובן על פי משל למה הדבר דומה:** מלך אחד החליט להתחפש לעני ולראות איך עמו מתנהג ומה הוא חושב עליו. תוך שהוא משוטט בבגדי קבצן נתקל בחבורת גולנים אכזרים. בני החבורה רצו להזיקו אך לפתע קם אחד מהם שנכמרו רחמיו על הקבצן והגן עליו בחירוף נפש, ואף הצליח להבריחו אל מקום מבטחים. שב המלך לארמונו ועשה סעודה הודיה, והזמין את כל השרים והנכבדים ואף את הגולן שהצילו. הזמין והושיבו בין השרים. הגולן לא הרגיש בנוח עם בגדים פשוטים לשבת בין נכבדים שכאלו, ואף הם לא חשו בנוח עמו והתפלאו ביניהם - מיהו האיש שיושב עמם. משהרגיש זאת המלך קרא לגולן והושיבו על ידו בכבוד רב, ואף סיפר להם את ההצלה שבאה לו בזכות הגולן הזה. **כן הוא הנמשל:** בתורה נאמר: **"וְיִשְׁבֹּת עַד ה' אֱלֹקֶיךָ"**. כאשר אדם חוזר בתשובה הרי הוא מתקרב אל הקב"ה כאותו גולן שבהצלת המלך זכה שהמלך ימליך אותו על כל המדינה, כך החוזר בתשובה ה' מעלה אותו בדרגה מעל כל הצדיקים, הרי שאין מעלה גדולה מזו.

ספר הסליחות המהודר "ברכת רפאל"

הוצא לאור על ידי מוסדותנו עם שינויי הנוסחאות המדויקות כפי שהורה לנו מרן רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל. ספר הסליחות נדפס ללא מטרת רווח, ואלפי ספרי סליחות חולקו בכותל המערבי ולאתרים הקדושים ברחבי הארץ. **ניתן להשיג במחיר מסובסד במוקד "תפארת רפאל" 1800-260-260**

תמונות גדולי ומאורי ישראל ❁ "וְהָיוּ עֵינֶיךָ רְאוּת אֶת מוֹרִיד" (ישעיהו ל"ב)

בתמונות: גדולי ומאורי ישראל באמירת 'סליחות' המונית ב'כותל המערבי' מתוך ספר הסליחות המהודר והמדויק "ברכת רפאל" בהוצאת מוסדותנו "תפארת רפאל".

אימרת השבוע

"במקום להוסיף חומרה להלכה, מוטב להוסיף יראה לעשייה". (הרבי מקוצק)

מדור ההלכה על פי הראשון לציון הגאון
מרן רבינו עובדיה יוסף זצוק"ס

עֵשֶׂה לְךָ רֵב

מהלכות ערב ראש השנה

- א. יש נוהגים להתענות בערב ראש השנה. ומי שנהג להתענות בערב ראש השנה, ועשה כן ג' שנים ורוצה לבטל מנהגו לגמרי מטעמי בריאות וכדומה, צריך לעשות התרה על מנהגו הקודם. אבל אם אינו מבטל מנהגו לגמרי, אלא רק לאותה שנה בלבד, אינו צריך לעשות התרה כלל.
- ב. בערב ראש השנה, אין אומרים וידוי ונפילת אפים בשחרית כמו בשאר ערב יום טוב. אבל באשמורת הבוקר בסליחות אומרים וידוי ונפילת אפים, אפילו הגיעו אליהם אחר עלות השחר, קודם הנץ החמה. וכל שכן שאומרים וידוי ונפילת אפים במנחה שלפני יום ערב ראש השנה. וכן אין אומרים בערב ראש השנה מזמור יענך ה' ביום צרה, ומזמור תפילה לדוד, וכמו שנוהגים כן בכל ערב יום טוב. כמו כן אין תוקעים בשופר בערב ראש השנה, ובמיוחד בבית הכנסת. ואם עדיין צריך התקוע להתלמד לתקוע, יעשה זאת בתדר סגור.
- ג. יש נוהגים ללכת בערב ראש השנה לבית הקברות להשתטח ולהתפלל על קברי הצדיקים. והמנהג בירושלים ללכת לבית הקברות בערב ראש חודש אלול [ובערב ראש חודש ניסן], נוסף על ימי פקודת השנה.
- ד. מנהג ישראל להסתפר בערב ראש השנה לכבוד החג. ולובשים בגדים מכובסים ומגוהצים לכבוד יום טוב, להראות שאנו בטוחים בחסדי השי"ת שיוציא לאור משפטינו לחיים טובים ולשלום.
- ה. נוהגים לטבול במקווה בערב ראש השנה לכבוד החג [משום קרין, וטבילה זו אינה מן הדין, ולכן אין צריך לדקדק בה שכל גופו ושער ראשו יהיו נקיים מדברים החוצצים בטבילה, וכן פשט המנהג, שאין בדבר אלא מידת חסידות ומנהג יפה בלבד, ולכן אסור לברך על טבילה זו, והמברך עוון ברכה לבטלה בידו. ונכון לטבול אחר שעה חמישית, ולכל הפחות אחר שיאיר השחר. אם אינו יכול לטבול במקווה מאיזה סיבה, נכון שישפוך על גופו תשעה קבין מים, והוא לערך 12 ליטר ושש מאות גרם. ואפשר לעשות זאת גם על ידי מקלחת, שיעמוד תחת הסילון של המקלחת כשהברו פתוח, עד שישער שכבר נשפכו על גופו מים בשעור ט' קבין, ואין צריך שיהיה כח גברא לזה. וברור שאין הבדל בזה בין במים צוננים למים חמים.
- ו. נוהגים לעשות התרת נדרים ביום ערב ראש השנה, שהוא יום כ"ט אלול. ובערב יום הכיפורים. ודורשי רשומות רמזו על זה, "לא יחל דברו ככל" סופי תיבות אלול. והוא רמז על דרשת חז"ל (בחגיגה יא.) לא יחל דברו, הוא אינו מיחל, אבל אחרים מחלין לו. וטוב לעשות ההתרה לכתחילה על ידי עשרה ששונים הלכות. על פי מה שאמרו בגדרים (ח.) נידוהו בחלום צריך עשרה בני אדם להתיר לו. והוא דתנו הלכתא.

כמידי שנה נחלק חינם את הברכונים המהודרים "תפילה על הפרנסה" ו"סדר ליל ראש השנה!"

ניתן להשיג במוקד "תפארת רפאל": 1800-260-260

הזמנים לפי לוח "אור החיים" המבוסס על פסקי מרן הגר"ע יוסף זצ"ל

ירושלים	תל אביב	חיפה	באר שבע
6:45	6:43	6:45	6:44
7:35	7:33	7:34	7:34
8:22	8:19	8:21	8:20

עלון השבוע מוקדש לעילוי נשמת
יוסף אוטמזגין בן יצחק וזוהרה ז"ל
נפטר ב-כה' אב תשפ"א ת.ג.צ.ב.ה
ולהצלחת אשתו רות וילדיה הי"ו שידעו רק אושר ושמחה.
וכל משפחת אוטמזגין הי"ו ברוחניות ובגשמיות - אמן

פְּרִשַׁת הַשָּׁבוּעַ

נְצַבִּים

הַפְּטָרָה

"שֵׁשׁ אֲשֵׁישׁ"

ישעיה סא'

תלמוד תורה לכנים
שיעורי תורה ויהדות לבנות
כולל ובית מדרש
כנסים תורניים
קירוב רחוקים
מכון הוצאת ספרים וחקר כתבי יד
דאגה לרווחת החיילים כצה"ל
עזרה לנזקקים
הדרכה רוחנית לעולים חדשים
מוקד עולמי לאמירת תהילים
שבועון תורני

לקבלת העלון בדואר - במייל או לתגובות: refael260@gmail.com
הנצחה לזכר יקירכם ותרומות - נא לשלוח לתלמוד תורה ומפעלי חסד "תפארת רפאל"
המשרד: רח' קפלנסקי 1, קרית שלום, ת.ד. 12015 תל אביב, טל. 1-800-260-260
© כל הזכויות שמורות. ניתן לצלם ולהפיץ במתכונתו ובצורתו בלבד ללא שום שינוי.